

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЩОРІЧНА ДОПОВІДЬ про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році

Дмитро Лубінець
Уповноважений Верховної Ради України
з прав людини

Уповноважений
Верховної Ради України
з прав людини

ДМИТРО ЛУБІНЕЦЬ

2024 рік став роком стійкості та міцності в усіх сферах: нам доводилося шукати нові рішення та точки опори на національному рівні, на міжнародному – не давати зникнути з порядку денного питанню України і наслідків жорстокої війни, розв’язаної Росією ще 2014 року. Виклики доводилося долати в усіх сферах, зокрема і задля захисту прав людини.

РФ провадить гібридну війну, спрямовану на руйнування української державності та нашої нації загалом. Упродовж року в Україні пролунало майже 22 тисячі сигналів повітряної тривоги, Росія атакувала українців більш як 12,5 тис. ракет і безпілотників. Системним обстрілам піддають і критичну інфраструктуру, і цивільні об’єкти, що спричиняє численні жертви серед мирного населення. Кожне забране ворогом життя – трагедія для всієї України, удар по системі світової безпеки і міжнародному гуманітарному праву.

Паралельно на ТОТ України окупаційна влада продовжує застосовувати насильницькі зникнення задля придушення спротиву та залякування населення. Зафіксовано численні порушення прав українських дітей, яких піддають мілітаризації та перевихованню задля зміни їхньої ідентичності.

Усі ці злочинні дії – не лише частина глобальної стратегії Росії проти українського народу, а й прояв тотальної неповаги до прав людини та всіх демократичних цінностей. І Україна як щит Європи сьогодні продовжує боротьбу не лише за свою свободу та суверенітет, а й за існування демократії.

Війна, яку РФ провадить проти України, впливає на всі сфери життя і ситуацію з правами людини.

Воєнний стан, запроваджений в Україні після початку широкомасштабного вторгнення 2022 року і регулярно продовжується через триваючу збройну агресію проти України, стає причиною обмежень прав людини. Однак й ті сфери, в яких цих обмежень де-юре немає, зазнають негативний вплив війни. Наприклад, соціальна сфера, пенсійне законодавство, доступ до публічної інформації, захист прав національних спільнот, діяльність НПМ – усі ці сфери розвиваються під впливом війни і в її умовах.

Так сталося, що ми живемо за часів змін і великих випробувань. Уже котрий рік поспіль наша країна демонструє світові феномен української сили: коли жага волі та справедливості сильніші за страх і сумніви. У найважчі моменти ми знаходимо в собі сили йти далі, а це означає, що боротьба українського народу триває. І боротьба за права людини зокрема.

На щастя, ми маємо надійних друзів, які у найважчий час простягли руку допомоги і продовжують її тримати. Я вдячний усім партнерам, які поряд, невтомно надають підтримку Секретаріату Уповноваженого, допомагаючи у здійсненні правозахисту в умовах війни.

Я дякую всім, хто кожний день починає з віри в Україну. Хто пише її історію та вкладається в її майбутнє: захисникам і захисницям, громадянському суспільству, кожному і кожній, хто на своєму місці, незважаючи ні на що, продовжує показувати стійкість. Пам’ятаймо тих, хто віддав своє життя у цій боротьбі. Робімо все від нас залежне, аби сила права взяла верх над правом сили! Переконалий, що, маючи єдність і наполегливість, ми досягнемо результатів і захистимо права людини!

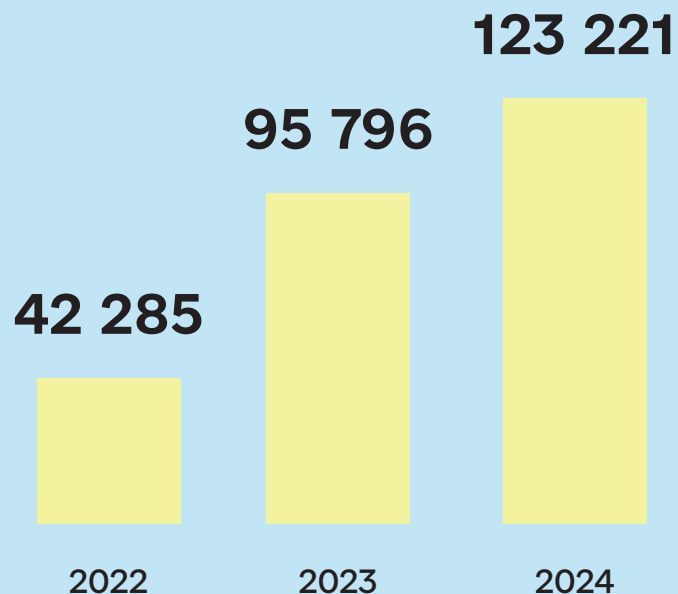
Протягом 2024 року до Секретаріату
Уповноваженого надійшло

123 221 звернення, з них:

1 509 колективних

121 712 індивідуальних

Кількість
звернень
до інституції
зросла
майже
на 30%

У 2024 році
продовжила роботу
безоплатна
“**гаряча лінія**”
Омбудсмана України –

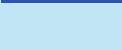
0800-50-17-20

– яка прийняла
та опрацювала

65 204
звернення громадян,
з них:

- **64 649** надано консультативно-довідкових роз'яснень
- **595** дзвінків передано для детального опрацювання в структурні підрозділи Секретаріату Уповноваженого

Найчастіші питання, з якими зверталися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у 2024 році

Права військових та членів їх родин		45837
Право на звернення		8833
Право на соціальний захист		8711
Процесуальні права		7414
Економічні права		6959
Право на доступ до публічної інформації		5412
Права осіб, які утримуються в місцях несвободи		4442
Права дітей		4244
Особисті права людини		3946
Свобода від дискримінації		1522
Трудові права		1388

Найчастіші питання, з якими зверталися громадяни на телефонну “гарячу лінію” Уповноваженого у 2024 році

Права військових		10243
Інформаційні права		5246
Процесуальні права		3446
Соціальний захист		3108
Права споживачів		2582
Права ВПО		2037
Права дітей		1622
Трудові права		535
Право на медичну допомогу		502
Свобода від дискримінації		200

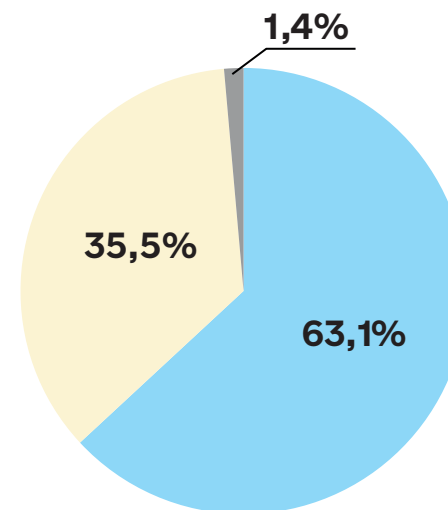
■ Найпоширеніша категорія заявників — члени родин військовослужбовців, військовополонених і зниклих безвісти — **27,3%**

■ **25** звернень від дітей

■ **291** звернення від іноземців

■ **488** звернень і запитів від народних депутатів України

■ Найчастіше до Уповноваженого звертались жінки — **63,1%**, звернення від чоловіків становлять **35,5%**. У **1,4%** встановити стать заявника було неможливо або заявник не хотів її повідомляти.

Регіони, з яких надходили звернення до Омбудсмана

Упродовж 2024 року опрацювали **4 012** позицій до проєктів нормативно-правових актів

1 772	Дотримання соціальних та економічних прав
617	Дотримання права на справедливий суд та процесуальних прав
555	Дотримання прав у секторі оборони та прав ветеранів і військовослужбовців, полонених та членів їх родин
320	Дотримання інформаційних прав
282	Дотримання прав дитини

Найбільшу кількість пропозицій підготовлено у сфері регулювання та реалізації соціально-економічних прав громадян, на цю категорію припадає майже половина всіх підготовлених пропозицій (**44,2%**)

272	Дотримання прав громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України
170	Дотримання рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів
21	Реалізація національного превентивного механізму
3	Міжнародне співробітництво та євроінтеграція

- Опрацьовано більше **1 000** документів, пов'язаних з європейською інтеграцією

Моніторингові візити, проведені структурними підрозділами Секретаріату Уповноваженого протягом 2024 року

Регіони проведення моніторингу

*Під категорію "інші" варто розуміти моніторинги, здійснені поза межами України, та візити, проведені в декількох регіонах за візит

2024 рік: феномен української сили

з 24 лютого 2022 року внаслідок широкомасштабного військового вторгнення РФ в Україну:

40 838 постраждало
цивільних осіб

12 456 осіб загинуло,
з них **669** діти

28 382 особи дістали
поранення,
з них **1 833** діти

63 000

осіб, зниклих безвісти
за особливих обставин

***Дані з Реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин

понад **6,8 млн** громадян
України покинули країну, з них

6,2 млн

отримали тимчасовий захист в ЄС

4,6 млн
осіб стали ВПО

*За інформацією Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні

**За даними інформаційної платформи "Діти Війни"

Станом на кінець грудня 2024 року

Права людини в секторі безпеки та оборони

29 957 Опрацьовано
письмових звернень,
з них **1 534** —
з питань мобілізації

10 243 Звернень на
“гарячу лінію”
Уповноваженого

1 064 Звернень, за якими
поновлено права
громадян

555 Опрацьованих НПА

75 Здійснено
моніторингів

Взаємодія з родинами полонених і зниклих безвісти українців

Проведено **284** зустрічі, в яких взяло участь понад **20 000** осіб.

! Спілкування допомагає сім'ям отримати важливу інформацію, а
■ органам влади — чути про проблеми, з якими стикаються родини.

До однієї з таких зустрічей долучився Головний Омбудсман Туреччини **Шереф Малкоч**.

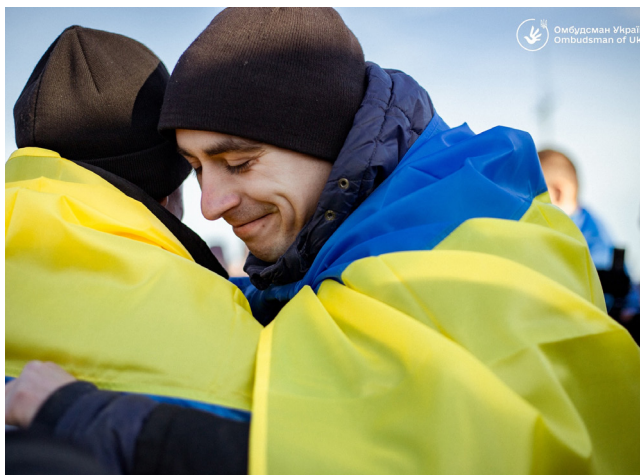

Повернення наших громадян додому — один із головних пріоритетів роботи

Станом на 26.05.2025 Україна повернула **5 757** своїх громадян, серед яких — **294** цивільних. Загалом відбулося **65** обмінів військовополоненими.

У 2024 році було проведено **11** обмінів військовополоненими та вдалося повернути **1 358** наших громадян.

У 2025 році було проведено **6** обмінів військовополоненими та вдалося повернути **1 801** особу, репатрійовано **51** пораненого Захисника.

Засідання робочої групи Пункту 4 Формули миру Президента України

2024 року відбулося шість засідань робочої групи, в яких взяв участь **61** представник іноземних дипломатичних місій і міжнародних організацій в Україні.

Упродовж звітнього періоду до засідань вперше долучилися такі країни: В'єтнам, Єгипет, Індонезія, Казахстан, Республіка Корея, Нова Зеландія та Чорногорія.

Країни:

Україна
Канада
Норвегія
Австралія
Австрія
Алжир
Аргентина
Бельгія
Болгарія
Бразилія
Ватикан
Великобританія
В'єтнам
Гватемала
Греція
Грузія
Данія
Естонія
Єгипет
Індія
Індонезія
Ірландія

Іспанія
Італія
Казахстан
Катар
Республіка Корея
Латвія
Литва
Мальта
Мальтійський Орден
Молдова
Мексика
Нідерланди
Німеччина
Нова Зеландія
ОАЕ
Пакистан
ПАР
Північна Македонія
Польща
Португалія
Румунія
Словаччина
Словенія

США
Туреччина
Угорщина
Фінляндія
Франція
Хорватія
Чехія
Чилі
Чорногорія
Швейцарія
Швеція
Японія

Міжнародні організації:

ЄС
Координатор системи ООН в Україні
МКЧХ
Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні
ОБСЄ
Рада Європи
ЮНІСЕФ
УВКПЛ ООН

Права дитини

2 004 Опрацьовано
письмових звернень

1 622 Звернень на
“гарячу лінію”
Уповноваженого

108 Звернень, за якими
поновлено права
громадян

282 Опрацьованих НПА

802 Здійснено
моніторингів

Спеціальна доповідь

“Переопилени. Системна
російська політика знищення
української ідентичності дітей”

Робота над поверненням українських дітей

Станом на 21.05.2025 Україна повернула **1 324** дитини.

За 2024 рік українським державним структурам спільно
з громадськими організаціями та міжнародними партнерами
вдалося повернути **566** депортованих і примусово перемі-
щених дітей з РФ і ТОТ України.

Права громадян, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України

1 469	Опрацьовано письмових звернень
2 037	Звернень на “гарячу лінію” Уповноваженого
315	Звернень, за якими поновлено права громадян
272	Опрацьованих НПА
1 628	Здійснено моніторингів

Секретаріат Уповноваженого спільно з Кластером з питань управління та координації місцями компактного проживання ВПО розробив посібник **“Як мають функціонувати місця тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб”**.

Напрацьовано:

2 аналітичні звіти щодо інтеграції молоді з TOT до українського освітнього простору. Як результат роботи протягом 2024 року 11325 дітей з TOT стали студентами українських ВНЗ. У 2023 році ця цифра становила 6516 осіб*.

Аналітичний звіт

за результатами комплексного опитування студентства з TOT України щодо освітніх потреб і проблем, пов'язаних зі здобуттям освіти

Аналітичний звіт

“Готовність закладів освіти, на базі яких створено освітні центри, до вступу дітей та молоді з тимчасово окупованих територій”

*За інформацією МОН

Соціальні, економічні та культурні права

3 874	Опрацьовано письмових звернень
10 277	Звернень на “гарячу лінію” Уповноваженого
272	Звернень, за якими поновлено права громадян
1 772	Опрацьованих НПА
58	Здійснено моніторингів

Спеціальна доповідь
щодо стану дотримання
соціальних та економічних
прав повнолітніх осіб,
які потребують опіки та
піклування, в умовах дії
правового режиму воєнного
стану

Реалізація Національного превентивного механізму

18 Опрацьовано
звернень

543 Здійснено
моніторингів

21 Опрацьованих НПА

70 Подань
Уповноваженого для
усунення порушень

Забезпечення рівних прав і свобод

- 1 388** Опрацьовано письмових звернень
- 1 151** Звернень на “гарячу лінію” Уповноваженого
- 91** Звернень, за якими поновлено права громадян
- 170** Опрацьованих НПА
- 214** Здійснено моніторингів

Спеціальна доповідь щодо дотримання прав національних меншин (спільнот) і корінних народів в умовах збройної агресії РФ проти України.

Спільно з Омбудсманом Румунії Ренате Вебер проведені моніторингові візити на території України та Румунії щодо дотримання прав національних меншин (спільнот).

Інформаційні права

- 3 613** Опрацьовано письмових звернень
- 5 246** Звернень на “гарячу лінію” Уповноваженого
- 652** Звернень, за якими поновлено права громадян
- 320** Опрацьованих НПА
- 327** Здійснено моніторингів
- 103** Перевірено суб’єктів володіння персональними даними
- 85** Видано приписів про усунення порушень
- 40** Складено протоколів про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 188-39, 188-40, 212-3 КУпАП, та направлено на розгляд місцевих судів

Спільно з Міністерством цифрової трансформації розроблено та презентовано **рекомендації з права на приватність у розробці штучного інтелекту.**

Верховенство права і доступ до правосуддя

5 360

Опрацьовано письмових звернень

8 111

Звернень на “гарячу лінію” Уповноваженого

308

Звернень, за якими поновлено права громадян

617

Опрацьованих НПА

321

Здійснено моніторингових спостережень за дотриманням процесуальних прав учасників судового провадження

Внесені **2** конституційні подання до Конституційного Суду України

Робота на шляху до вступу в Європейський Союз

Участь у складі робочих груп щодо переговорних позицій України з ЄС за розділами:

- з питань судової влади та основоположних прав;
- юстиції, свободи та безпеки;
- функціонування демократичних інституцій.

Обрання Омбудсмана України в об'єднання міжнародних інституцій з прав людини у 2024 році:

9 вересня 2024 року — Рада директорів Європейського регіону **Міжнародного інституту Омбудсмана**.

29 жовтня 2024 року — Правління **Європейської мережі національних інституцій з прав людини** (ENNHRI) та альтернативний член Бюро **Глобального альянсу національних інституцій з прав людини** (GANHRI).

Виключення Уповноваженої з прав людини в РФ з об'єднань національних інституцій з прав людини. Цей процес тривав з 2022 року.

В жовтні 2024 року — з **Альянсу Омбудсманів Середземномор'я** (AOM).

У листопаді 2024 року — з **Глобального альянсу національних інституцій з прав людини** (GANHRI).

Відповідно, російська так звана “національна інституція з прав людини”, яка не відповідає жодним демократичним принципам, більше не є членом незалежних та неупереджених мереж НІПЛ/Омбудсманів.

Правозахисна конференція до Дня прав людини “Десятиліття 2014-2024. Відвойовуючи права людини. Зберігаючи демократію”

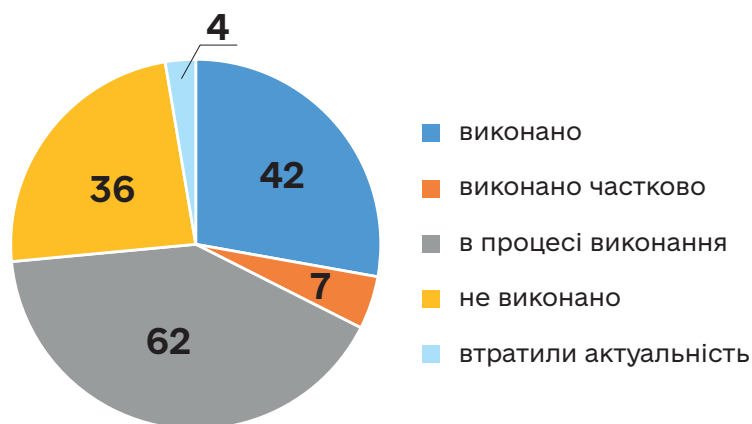
У ній взяли участь більш як **1000 учасників** з України та всього світу, зокрема зі США, Великої Британії, Данії, Естонії, Італії, Словаччини, Молдови, Чехії, Аргентини.

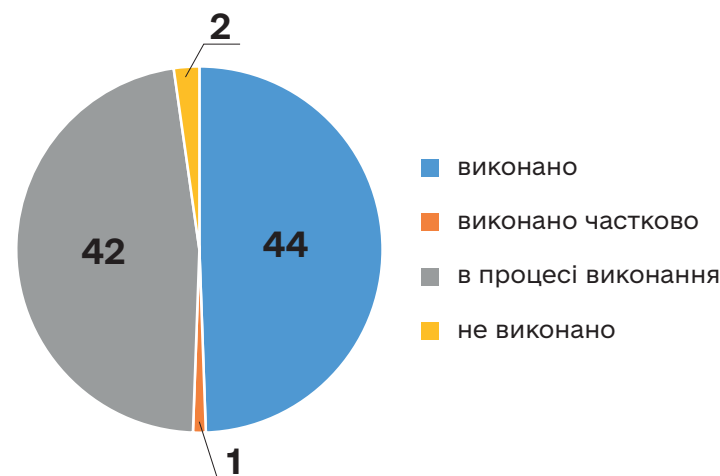
Стан виконання рекомендацій

У Щорічній доповіді за 2023 рік

на національному рівні надано
151 рекомендацію, з них:

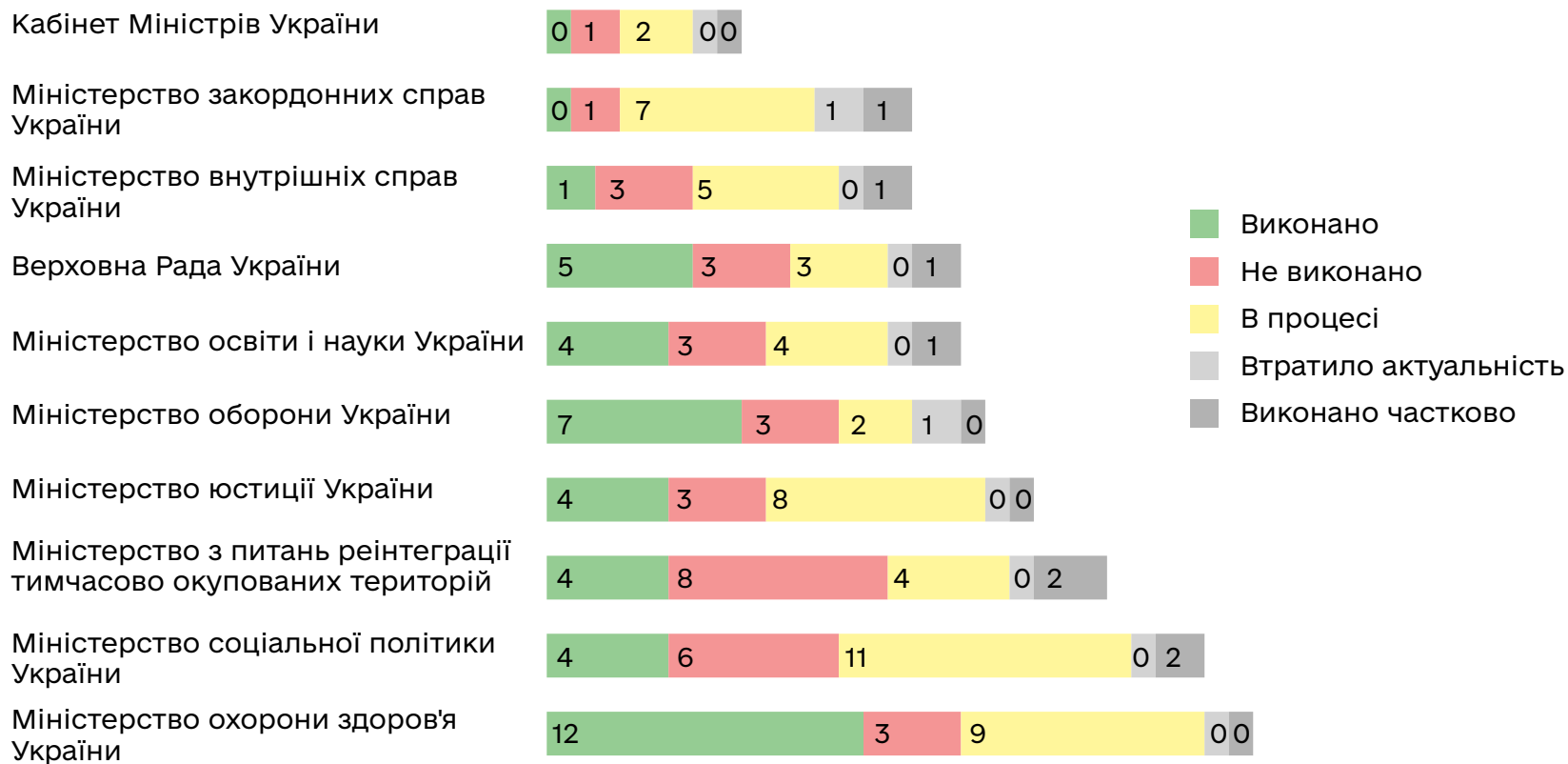

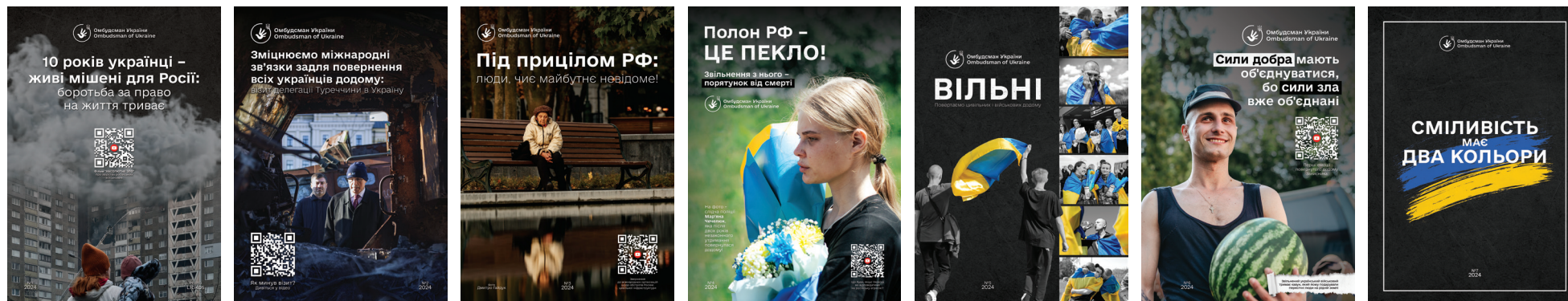
на регіональному рівні надано
89 рекомендацій, з них:

У щорічній доповіді за 2023 рік надано **240 рекомендацій** ВРУ, КМУ, центральним та місцевим органам виконавчої влади. Станом на кінець 2024 року третина рекомендацій була виконана, майже 16% не були виконані зовсім. В процесі виконання знаходиться 43% усіх рекомендацій. Кожна тридцята рекомендація виконана частково, 4 рекомендації втратили актуальність.

Стан виконання рекомендацій Щорічної доповіді про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2023 році виконавцями, які мали найбільшу кількість рекомендацій від Уповноваженого у Доповіді 2023 року

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

Портал
інформаційних
брошур

Як звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини?

Гаряча лінія:

- **0800-50-17-20** (безкоштовно) **044-299-74-08**
- **hotline@ombudsman.gov.ua**
(виключно для електронних звернень та адвокатських запитів)
- **zapyt@ombudsman.gov.ua**
(виключно для подання запитів на інформацію)

Громадська приймальня Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини працює:

- понеділок – четвер з 9:00-13:00; 13:45-17:00
- п'ятниця – з 9:00-13:00; 13:45-16:45
- вихідні дні – субота, неділя

Адреса: **01008, м. Київ, вул. Інститутська, 21/8.**

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine